

NORDISKA
SKÄRGÅRDSSAMARBETET
SVERIGE • ÅLAND • FINLAND

Nordiska Skärgårdssamarbetets

VERKSAMHETSPLAN 2026-2027

GODKÄND AV STYRELSEN 23.4.2026 FASTSTÄLLD AV RÅDET 12.5.2026

Nordiska Skärgårdssamarbetet (NSS) verksamhet

För en levande skärgård året om

Nordiska Skärgårdssamarbetet (NSS) är ett samarbetsorgan rörande skärgårdsfrågor av gemensamt intresse i Östersjöns skärgårdar och utgör även en gränskommitté vad avser Nordiska Ministerrådets verksamhet.

Samarbetets parter är kommuner, myndigheter och andra offentliga organ i Finland och Sverige. Åland behandlas i detta sammanhang som ett land. Samarbetsprojekt kan även innefatta de baltiska ländernas övärld.

I Samarbetets verksamhet ingår:

- att initiera och genomföra samarbetsprojekt som rör skärgårdens villkor,
- att stödja och utveckla dialog och samarbeten bland annat mellan, myndigheter, sakkunniga, näringslivet och organisationer inom sitt verksamhetsområde,
- att verka för att finansieringsmöjligheter inom EU:s fonder och program nyttjas för insatser i enlighet med Samarbetets ändamål,
- att genom kommunikation och information verka för Samarbetets ändamål,
- att arrangera en årlig konferens och andra arrangemang i enlighet med Samarbetets ändamål.

Gränskommittéernas årliga möten

Gränskommittéerna har flera gemensamma arrangemang under året med tyngdpunkt på NMRs årliga gränskommittémöte i Köpenhamn i början på året, samt Gräns-regionalt forum som arrangeras under hösten.

Arbetsordning

NSS verksamhet leds av styrelsen och dess ordförande som utses av medlemsorganisationerna och NSS Råd. Styrelsen sammanträder flera gånger under året och Rådet en gång per år.

Det operativa arbetet utförs av NSS två anställda på uppdrag av styrelsen och med arbetsledning från ordförande.

Finansiering

Nordiska Skärgårdssamarbetet finansieras av Nordiska Ministerrådet (NMR) samt genom medlemsavgifter och projektmedel. NSS verksamhet stöder NMRs vision om Norden som – världens med hållbara och integrerade Region 2030. Med underrubrikerna, Ett grönt Norden, Ett konkurrenskraftigt Norden samt Ett socialt hållbart Norden.

1. Organisationsform

Bakgrund

Nordiska Skärgårdssamarbetet (NSS) har idag en administrativ struktur där personalens anställningar och NSS administration är under Ålands landskapsregering. Denna ordning har vuxit fram historiskt, men är i längden instabil och skapar både sårbarhet och ineffektivitet. När verksamheten förväntas hantera fler projekt, mer administration och ökade internationella kontakter skulle det vara gynnsamt för samarbetet att vara en egen organisation.

Rådet och styrelsen har därför återkommande diskuterat behovet av en långsiktigt hållbar juridisk konstruktion. På rådsmötet 2025 fattades beslut om att styrelsen ska utreda möjliga organisationsformer och presentera ett konkret förslag för Nordiska Skärgårdssamarbetet.

Syfte

Att skapa en juridiskt robust, transparent och långsiktigt hållbar organisationsform som stöder NSS övergripande syften och framtida utveckling. En tydlig form ska möjliggöra egen projektverksamhet, stärkt administration, effektivare samarbete mellan medlemsregionerna samt förbättrade förutsättningar för extern finansiering.

Leverabler

- Slutföra processen inför att bilda en EGTS (Europeisk gruppering för territorialt samarbete).
- Ta fram färdiga stadgar och avtal till rådsmötet 2027.
- Kartlägga tillgängliga finansieringsformer utifrån EGTS. Exemplifiera möjliga insatser.
- Börja kartlägga och vid behov ta fram underlag för ansökningar för insatser/projekt som kan förverkligas med ny organisationsform.

2. Positionering

Bakgrund

Nordiska Skärgårdssamarbetet (NSS) är en etablerad men relativt liten aktör inom det nordiska samarbetet och behöver stärka sin positionering, både internt inom medlemsorganisationerna och externt gentemot samarbetspartners, beslutsfattare, potentiella nya medlemmar och finansiärer. En tydlig och konsekvent positionering är avgörande för att NSS ska uppfattas som relevant, trovärdig och strategiskt viktig i de sammanhang där organisationen verkar.

Förankring i respektive region är en central del av denna positionering och en förutsättning för att bygga medlemsengagemang, långsiktigt ägarskap och legitimitet i verksamheten. Samtidigt finns ett uttalat behov av en mer sammanhållen och strategisk kommunikationsstruktur som stärker NSS profil och tydliggör organisationens roll och mervärde.

Detta blir särskilt betydelsefullt i samband med etableringen av en EGTS, där tydlig positionering, gemensamma budskap och ökad synlighet är avgörande för att skapa förståelse, acceptans och stöd för organisationsförändringen, både internt och externt.

Syfte

Syftet är att stärka och tydliggöra NSS positionering som nordisk samarbetsaktör genom att öka kännedomen om organisationens roll, uppdrag, kompetens och mervärde. Detta ska ske både inom medlemsregionerna och i relation till externa målgrupper.

En viktig del i arbetet är att skapa strukturer för ett kontinuerligt och ömsesidigt informationsflöde mellan NSS och medlemsregionerna, där regionerna löpande bidrar med strategier, aktiviteter och aktuella händelser. Detta möjliggör en mer systematisk, samordnad och professionell kommunikation i NSS kanaler och stärker organisationens samlade positionering.

En tydligare positionering ska bidra till ökat engagemang, fler strategiska samarbeten, stärkt politiskt genomslag samt förbättrade förutsättningar för framtida projektutveckling och finansiering.

Leverabler

- Uppvakta nya eventuella medlemmar.
- Implementera framtagen kommunikationsplan.
- Kontinuerligt uppdatera webbsida och informationskanaler. Etablera ett digitalt nyhetsbrev med början efter rådsmötet 2026.
- I linje med verksamhetsplanen aktivt positionera nordiska skärgårdssamarbetet och företräda medlemmarnas intressen i relevanta forum

3. Grön omställning och klimatanpassning

Bakgrund

Skärgårdsregionerna står inför särskilda utmaningar i den gröna omställningen, såsom sårbar infrastruktur, transportberoende och begränsade lokala resurser. Samtidigt finns stora möjligheter kopplade till biodiversitet, förnybar energi, cirkulära lösningar och hållbara besöksnäringar.

Grön omställning är ett av de prioriterade områdena i både det nordiska samarbetet och EU-programmen, vilket skapar goda förutsättningar för projektutveckling.

Syfte

Att stärka skärgårdsregionernas kapacitet att bidra till och dra nytta av den gröna omställningen. NSS ska fungera som plattform för kunskapsutbyte, gemensamma projekt och utveckling av konkreta lösningar.

Leverabler

- Identifiera och dokumentera goda exempel på grön omställning i skärgårdar.
- Initiera minst ett projektförslag inom energi, mobilitet eller cirkulära lösningar
- Stärka samverkan med nordiska och europeiska aktörer inom miljö- och klimatområdet.
- Arrangera tematiska workshops eller studiebesök.

4. Civil beredskap

Bakgrund

Den civila insatsförmågan är en central del av totalförsvaret och av stor betydelse för samhällets motståndskraft. Detta gäller särskilt i skärgårdsregioner, där geografiska förutsättningar ställer krav på lokal handlingsförmåga inom bland annat räddningsinsatser och grundläggande samhällsservice.

Samtidigt finns betydande styrkor i form av lokal kunskap, frivilliga insatser och etablerade samverkansstrukturer. NSS har en viktig roll i att samla erfarenheter, identifiera gemensamma behov och främja samarbete.

Syfte

Att stärka den civila insatsförmågan i skärgårdsområden genom att främja kunskapsdelning mellan medlemmar, synliggöra befintliga resurser och arbetssätt samt utveckla samverkan och gemensamma initiativ inom civil beredskap.

Leverabler

- Synliggöra medlemsorganisationernas arbete inom civil beredskap
- Identifiera gemensamma behov, utmaningar och utvecklingsområden
- Möjliggöra erfarenhetsutbyte och lärande mellan medlemmar

5. Nordiska samarbetet

Bakgrund

Nordiska Skärgårdssamarbetet (NSS) är en del av det bredare nordiska samarbetet och har potential att bidra mer aktivt till arbetet inom Nordiska ministerrådet, regionala kommittéer och tematiska nätverk.

Skärgårdsfrågor berör flera nordiska politikområden — mobilitet, bosättning, turism, kultur, klimat och civilsamhälle — men behöver positioneras tydligare för att få genomslag.

Syfte

Att stärka NSS roll som nordisk aktör, synliggöra skärgårdarnas perspektiv i nordiska processer och skapa möjligheter till gemensam projektfinansiering och politisk påverkan.

Leverabler

- Aktivt delta i nordiska möten och dialogforum.
- Etablera samverkan med relevanta ministerrådsgrupper och regionalpolitiska aktörer.
- Föra dialog kring projektidéer tillsammans med nordiska partners.
- Utveckla NSS positioner och nyckelbudskap inom aktuella nordiska teman.

UTVECKLINGSOMRÅDE 1

Konkurrenskraft – levande samhällen året runt

Bakgrund

Skärgårdsregionerna har stora gemensamma utmaningar kopplade till säsongsb beroende näringsliv, begränsade arbetsmöjligheter utanför högsäsong och behov av stärkt attraktivitet för boende, besökare och företag. För att säkerställa levande samhällen året runt krävs ökad konkurrenskraft genom samverkan, kunskapsutbyte och långsiktiga utvecklingsinsatser.

Särskilt viktigt är att utveckla besöksnäringen med fokus på säsongsförlängning, nya målgrupper och internationella marknader, samt att skapa bättre förutsättningar för försörjning och etablering året runt i skärgårdsregionerna.

Inriktning

Arbetet fokuserar på att:

Förlänga säsongen inom besöksnäringen.
Nå nya marknader och attrahera utländska besökare.
Skapa ökade möjligheter till försörjning och sysselsättning året runt.
Främja kunskaps- och forskningsutbyte mellan regioner, akademi och näringsliv.

Insatserna ska bygga vidare på tidigare erfarenheter och projekt, samt på lärande från andra regioner med liknande förutsättningar.

Mål

Stärkt konkurrenskraft och attraktivitet i skärgårds-samhällena.
Ökad helårsaktivitet inom besöksnäring och relaterade näringar.
Fördjupat samarbete och kunskapsutbyte mellan medlemsregionerna.

Leverabler

- Inhämta och dela kunskap och best practice kring säsongsförlängning och helårsekonomi i jämförbara regioner.
- Identifiera potentiella projektidéer kopplade till konkurrenskraft och helårslevande samhällen.

UTVECKLINGSOMRÅDE 2

Infrastruktur – nordiska förbindelser och sammanlänkning

Bakgrund

Historiskt har infrastrukturplanering och transportflöden i Norden i stor utsträckning haft ett nationellt eller nord-sydligt fokus. Samtidigt ökar behovet av ett mer sammanhållet och strategiskt nordiskt perspektiv på infrastruktur, där både nord-sydliga och öst-västliga förbindelser spelar en central roll.

Utvecklingen av starka och robusta transportlänkar mellan de nordiska länderna – till lands, till sjöss och i luften – skapar nya möjligheter för regioner och skärgårdsområden i hela Norden. Förbindelser som knyter samman Norge, Sverige, Finland, Danmark och Island bidrar till ökad rörlighet, stärkt konkurrenskraft och ett mer integrerat nordiskt näringsliv.

Skärgårdsregionerna utgör viktiga noder i detta system, inte minst genom hamnar, sjöfart och multimodala transportlösningar. Handel, logistik samt import- och exportflöden inom och till/från Norden är centrala faktorer i det övergripande transportsystemet och har stor betydelse för regional utveckling, försörjningstrygghet och långsiktig resiliens.

Inriktning

Arbetet inriktas på att:

Synliggöra och stärka nordiska infrastrukturella förbindelser som en strategisk utvecklingsfråga. Analysera transport- och varuflöden inom Norden samt till och från omvärlden, inklusive sjöfartens och hamnarnas roll.

Positionera skärgårdsregionerna som en aktiv och integrerad del av ett sammanlänkat nordiskt transportsystem.

Fokus ligger på infrastrukturens betydelse för regional utveckling, näringslivets konkurrenskraft, tillgänglighet, hållbarhet och långsiktig robusthet i hela Norden.

Mål

Ökad medvetenhet och gemensam strategisk förståelse för infrastrukturens betydelse i ett nordiskt perspektiv.

Förstärkt samverkan mellan nordiska regioner kring infrastrukturella och transportrelaterade frågor.

Förbättrade förutsättningar för framtida investeringar i transporter, logistik och hamnstruktur med nordisk relevans.

Leverabler

- Kommunera nulägesbild och kunskapsunderlag kring nordiska transportflöden och infrastrukturella samband.
- Identifiera nyckelaktörer och potentiella samarbetspartners inom transport, logistik och infrastruktur i Norden.
- Ta fram underlag för gemensam projektutveckling och extern finansiering kopplad till nordisk infrastruktur.

